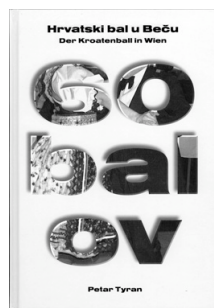


Petar Tyrán, Hrvatski bal u Beču = Der Kroatenball in Wien, Hrvatsko gradišćansko kulturno društvo u Beču = Burgenländisch-Kroatischer Kulturverein in Wien, Hermagoras/Mohorjeva, Celovac/Klagenfurt, Beč/Wien 2007., 191 str.



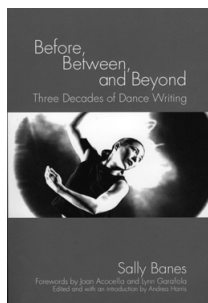
U povodu šezdesetog održavanja Hrvatskoga bala u Beču unutar osamdeset pet godina, od prvog dokumentiranog 1922. do onog iz 2007. godine, knjiga, zamišljena kao čitanka, fragmentima i detaljima opisuje povijest, a osim Hrvatskoga bala kao zabavne priredbe "povida o nekoliko generacijov, o tom zač su iz Gradišća došli u Beč, ča su djelali, kako su živili, a pred svim i kade i kako su se družili i zabavljali, kako su držali vezu s rodnim zavičajem, ali i kako su neprestano vukli svoje iz Gradišća u Beč" (6).

Pored Petra Tyrana djelo je ispisano rukom još sedamdeset sedmero autora, čiji je abecedni popis na početnim stranicama, a koji su svaki na svoj način svjedočili balu a glavni autor ih je zamolio da svojim sjećanjima pridonesu ovoj kronološkoj čitanci. Subjektivni dojmovi brojnih autora kratkih anegdota i sjećanja na bal, izbalansirani su podjednakim brojem prikupljenih tekstova iz hrvatskih novina, koji su iz godine u godinu izvještavali, komentirali, najavljujivali, kritizirali ili hvalili Hrvatski bal u Beču. Najviše je podataka iz *Našeg Tajednika*, *Neodvisnog glasnika Gradišćanskih Hrvatov*, koji je 1960. godine preimenovan u *Hrvatske novine*, od 1981. povremeni su izvještaji časopisa *Put*, te nekoliko podataka preuzetih sa internetskih stranica i agencije HINA u časopisu *Matica*. Tekstovi iz novina donose podatke o posjetiteljima i gostima bala, programu i rasporedu, medijskoj popraćenosti, novčanoj situaciji Hrvatskog gradišćanskog kulturnog društva, organizaciji, pripremama za sljedeći bal, ulasku moderne i rock-glazbe na Hrvatski bal u Beču, dobrotvornim koncertima, konkurentskim balovima u Beču, primjerice Austrijsko-hrvatske kulturne zajednice i mnoge druge. Tekstovi svjedoka i sudionika bala raznolikog su sadržaja, rodoljubnog tona i subjektivne prirode. Oni upotpunjuju sliku o značenju bala ljudima koji ga pohode, posebno ističu emotivnu crtu svojih autora spram tradicionalnog bala i detaljno informiraju o plesovima, glazbi i drugim popratnim sadržajima i običajima vezanima uz bal. Redovitom organizatoru Hrvatskoga bala, koji od 1934. nosi naziv Hrvatsko gradišćansko kulturno društvo (HGKD), cilj je "opstanak gradišćanskohrvatske narodne grupe, gajenje, potpomaganje i razvijanje jezika i kulture kao i očuvanje gradišćanskohrvatskoga identiteta u Beču" (12). Hrvatski se bal, od svojih početaka, gotovo svake godine odvija u siječnju. Vrhunac je gradišćanskohrvatskoga mesopusta. U knjizi su navedene promjene lokacija njegova održavanja, od jednostavnijih do "elitnog" i skupljeg "Parkhotela Schönbrunn".

Tekst je pisan dvojezično. Nestandardnim hrvatskim, odnosno gradišćanskohrvatskim i njemačkim jezikom. Autor je pokušao "ovu čitanku napraviti čim čitljivijom a tim i razumljivijom, premda od 1922. do danas moremo najti brojne jezične škole i linije u meni pristupačni dokumenti. Ipak sam dostkrat ostavio izvorni jezik kao citat, da bi dostali čim autentičniju sliku" (191). Svaka stranica donosi kratak sažetak teksta na jeziku kojim nije pisan glavni tekst. Na zadnjim je stranicama kronologija Hrvatskih balova u Beču, koja sadrži pretežno podatke o točnom mjestu i vremenu održavanja bala, gostujućim skupinama i organizatoru, a na kraju se niže galerija fotografija.

Knjiga predstavlja hrvatsku kulturu na hrvatskom balu gradišćanskih Hrvata, koji danas žive u Gradišću, Beču i zapadnoj Mađarskoj. Mozaik je osobnih slika, misli i dojmova te konkretnijih podataka o Hrvatskom balu u Beču, gradu koji je nositelj tradicije i drugih velikih bečkih balova. Bal se prikazuje važnom odradnicom u kulturnom identitetu, povezivanju i okupljanju mlađih i starijih naraštaja gradišćanskih Hrvata i okosnicom hrvatske kulture koju Gradišćanci ustrajno čuvaju, a ova mu je čitanka svjedokom, dokazom i vrijednim spomenom.

Ivana KATARINČIĆ



Sally Banes, Before, Between, and Beyond, Three Decades of Dance Writing, The University of Wisconsin Press, Madison, Wisconsin 2007., 380 str.

Tekstovi školovane plesačice, plesne kritičarke, novinarke i znanstvenice Sally Banes, podijeljeni su u tri skupine, kojima su vodilja tri razdoblja autoričina djelovanja i pisanja. Nakon novinarskog i praktičnog plesnog iskustva njezin kasniji znanstveni rad ogleda se u novom svjetlu pod okriljem američkih sveučilišnih ustanova u kojima je djelovala (Florida State University 1980., Purchase College 1981.-1986., Wesleyan University 1986.-1988., Cornell University 1988.-1991., University of Wisconsin – Madison 1991.-2003.).

Lynn Garanfola u predgovoru predstavlja rad Sally Banes njezinom kratkom biografijom, Joan Acocella opisuje autoričin rad u kontekstu vremena u kojem je djelovala, a Andrea Harris kao urednica u uvodu najavljuje i ocjenjuje sadržaj tekstova.

Kolekcija radova Sally Banes otvara se njezinim prvim objavljenim plesnim izvješćem naslovljenim "Sadržajnom okrutnošću" 1974. godine u američkom časopisu *The Reader*. Slijede novinarski uradci prvog desetljeća Banesina pisanja odabrani iz plesnih časopisa s kojima je kao novinarka i plesna kritičarka surađivala, poput *SoHo Weekly News*, *Moving On*, *Dance Magazine*, *Village Voice*, *Hartford Courant*. Taj je izbor u knjizi obuhvaćen nazivom "Ples prije ponoći, plesno novinarstvo, 1974-1984.", u kojem autorica obrađuje teme poput disko ili tapplesanja, analizira izvore financiranja plesne umjetnosti, kritizira miješanje plesnih stilova unutar iste koreografije, opisuje i komentira stilove plesanja, izvedbe pojedinih plesača i nove koreografije. Pokušavajući detektirati utjecaj koji plesna virtuoznost ostavlja na publiku, spekulira o prostoru između plesača i gledatelja. U analizi rada i stvaranja Mercea Cunninghama, osobito njegovih radikalnih inovacija u plesu, bilježi rad koreografa suvremenog plesanja šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća te priskrbljuje vrijedan popis plesova, plesača i plesačica, od kojih danas samo neki nisu ostali na marginama plesne povijesti. Prvom skupinom tekstova, autorica upućuje na važnost i odgovornost koju nosi plesna kritika, iskazujući pritom prilično hrabru iskrenost potpomognutu vlastitim dugotrajnim plesnim iskustvom. Promatrajući plesne izvedbe kako bi o njima pisala, pogled joj seže iznad površine izvedbi. Plesnim analizama i refleksijama komentira ne samo izvedbu nego i značaj koreografije, upućuje na različitost interpretacije plesa te ga predstavlja kao kompleksan kulturni entitet.